

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ

ЗА

1894. ГОДИНУ.

ГОДИНА ДВАДЕСЕТШЕСТА.

УРЕДИО И ИЗДАО:

НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

СОМБОР.
ШТАМПАРИЈА ФЕРДИНАНДА ВИТЕРМАНА.
1894.

САДРЖАЈ

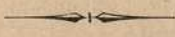
	Стр.
Свети Сава заклада за помагање православних српских вероисповедних школа у митрополији Карловачкој, од В.	1
Хришћанско васпитање од В.	4
Говор о св. Сави од Теодора Панића	6
Седница В. Школског Савета од 12. и 13. новембра 1893. од В.	10
Коменски и Франке од Јов. Јанка Кнежевића	12
Поздрави приликом 40. годишње прославе Н. Ђ. Вукићевића дана 17. (29.) октобра 1893. године 15. 57. 108. 123. 148.	171
† Персида Вукићевићева * 23. јануара 1871. † 3. фебруара 1894.	21
Опрштајна реч на опелу Сиде Вукићевићеве, говорио у име омладине Војин Бикар	25
Јавна благодарност	30
Школа и њезин утицај на душу детињу од свешт. Милутина Гавриловића	33
Педагогија новог завета од В.	36
Појање, певање и свирка у нар. школи дали да се негује од М. Новаковића учитеља	38
Шта су Србину гусле? од И. Секулићеве	40
Школе у Швајцарској превод М. Бандића	44
Седница В. Школског Савета од 28. 29. и 30. марта 1894. од В.	48
Захвалница српског народног Школског Савета Његовој Светости Патријарху српском Георгију на оснивању фонда светог Саве	56
Дарови српским школама и учитељима из Сентомаша	60
Позив	62
Проглас српског православног народно-цркваног Школског Савета српском народу у митрополији Карловачкој	65
Наредба В. Школског Савета у предмету учитељских минималних плата и др.	68
Наредба В. Школског Савета, у предмету урачунавања прихода од учитељске земље у годишњу плату учитеља (—ица)	71
Нове сметње школском напредку. Пише Б. Бакаловић	71 и 93
Домаће васпитање првих хришћана од В.	74
XXII. министарски извештај о школама у Угарској превод М. Бандића	75 и 97
Први српски учитељски збор В. Бечкеречког протопрезвитерата	77 и 91
Испити у српској учитељској школи Сомборској 1893/94. шк. год. од В.	81
О децијој слободи од А. Р. Павловића	87
Шта може учитеља на бољи рад потстакнути од М. Новаковића учитеља	98
Ошита српска учитељска скупштина у Новом Саду од А. Варађанина	100
Редовна скупштина српског учитељског конвикта у Новом Саду од А. Варађанина	105
Седница В. Школског Савета од 9. и 10. августа 1894. од В.	113
Српска учитељска школа у Карловцу од П. Радуловића	117
Споменик на гробу Мите Петровића проф. срп. учит. школе сомборске од В.	120
† Стеван Коњовић учитељ рођ. 1857. † 1894. од В.	121

	Стр.
Свечано отварање успостављене србске учитељске школе у Пакрацу од В.	129
О потреби послушности по руском од Русофила Ст. С. Илкића	131
Седница В. Школског Савета од 19. октобра од В.	136
Примери за објашњење катихизиса по Ј. Е. Шмиту од М. Борђошког	138
† Панта Јовановић учит. срп. више дев. школе у Н. Саду од Б. Свирчевића	141
Школа и родитељи од М. Новаковића	143
Свечано освећење нове српске школе у Беломе Брду од В.	146
Родитељи и деца по руском од Русофила Ст. С. И.	161
Васпитач се мора родити од С. Кончара	164
Како ће учитељ задобити од својих ученика љубав према цркви и школи? од Д. Ђурића	168
Раскошност по мађ. од М. Бандића	174
О васпитању од Г. Шпановића	177
Књижевни преглед	179
Знање читања и писања од М. Бандића	183
† Анастасије Милан Марин од В.	181
Позив на претплату	192

НЕКРОЛОЗИ.

† Тома Јаникијевић учитељ	26
† Лазар пл. Јулинац умиров. учитељ	27
† Душан Јорговић	27
† Емилијан Пандука учитељ	27
† Панта Јовановић учитељ	110
† Павао Бибић учитељ	110
† Симеон Павловић Ајваз учитељ	156
† Милан Кириловић учитељ	156
† Владимир Ђерманов учитељ	157
† Јереј Димитрије Живковић	185
† Андрија Мирковић умир. учитељ	185
† Бранко Радуловић	186

Осим тога скоро у сваком броју бежаху и ове рубрике: Школске вести; Разно; Упражњена учитељска места; Нове књиге и листови и друге ситнице.

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учители са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 1—2. У Сомбору, за јан.—фебр. 1894. Год. XXVI.

„СВЕТИ САВА“

заклада за подпомагање православних србских вероисповедних школа у митрополији Карловачкој.

На дан првог србског просветитеља светога Саве положио је Свети Патријарх Србски *Георгије Бранковић* основу заклади за подпомагање православних србских вероисповедних школа својим првим знаменитим даром од десет хиљада форинти.

Када су у Славонији, Хрватској и у бившој војеној граници скоро све школе србске у комуналне претворене без питања и саизволења наших школских власти; онда су на основу мудрог Школскога Закона Угарског од 1868. године србске школе у Угарској задржале свој вероисповедни значај, и тамо, где се оне из средстава политичких општина издржавају. Па и у самим оним малим општинама, у којима плата учитељска недостиже „*minimum*“ законом земаљским одређене плате власти су досада трпеле оваке наше школе.

Такових малих општина има 28 у Будимској, 17 у Темишварској, 8 у Вршачкој и 3 у Бачкој дијецези. У тим општинама су плате учитељске мање од 300 фор. Па како речене општине са своје сиротиње нису у стању повисити својим учитељима плату: то вероисповедним србским школама у тим малим општинама прети сада опасност, да ће се или угасити, или добивши незнатну подпору од државе, изгубити ће карактер самосталне србске автономне вероисповедне школе, који им је досада недодирнуто сачуван.

Но где је опасност највећа; ту треба свестан народ, ту треба његовим земаљским благама обдарени чланови да у помоћ притеку.

Његова Светост Патријарх наш *Георгије Бранковић* на дан првога просветитеља Србског ове године дао је сјајан пример свима имућним Србима, богатим општинама црквеним и манастирима нашим, па и сваком поједином члану народа нашег, како треба делом љубити светиње народне, а особито православну србску вероисповедну школу, која је нама данашњим даном у овим земљама необходимо нуждна; јер нас је она уз свету нашу цркву једино кадра сачувати да се неодродимо, да се неизгубимо, да непропаднемо.

Доста се говорило о потреби вероисповедних школа, доста се и писало како да се ове унапреде, — али, на жалост, признати морамо, врло је мало општина црквених, а још мање појединих људи у нас, који су делом што учинили, да нам се школе вероисповедне као такове одрже и сачувају.

Ево сада нам је насљедник престола светога Саве првог просветитеља србске православне вероисповедне школе положио темељ заклади за подпомагање православних србских вероисповедних школа својим првим знаменитим даром, од 10.000 фор. и тиме је дао пример свакоме Србину, да по могућству свом поради, што боље може, да се заклада светога Саве умножи и у стање постави, да може подпомагати свеколике сиромашне србске вероисповедне школе.

Како и колико љуби врховни наш Архипастир праву просвету народа свога, доказао је он за ово кратко време већ многим својим делима. Он је пре неког времена установио фонд за подизање женске школе у месту својега рођења у Кулпину; он је наредио, да се из његових властелинских прихода на пролеће зида лепо и угледно школско здање за успостављену и његовим настојањем проширењу вероисповедну школу у Белом Брду; Он је о Светом Сави ове године, осим горњега знаменитог завештања свог, приложио на фонд србске велике гимназије Новосадске једну хиљаду, а на Три

www.biblioteka.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Јерарха ове године приложио је исто толико на фонд велике гимназије Карловачке; напоследку Он је у Сомбору на најлепшем месту близо велике цркве купио земљиште, на коме ће о свом трошку овог пролећа из својих средстава сазидати дати великољепно здање за србску учитељску школу Сомборску, које ће заједно са земљиштем до 40.000 фор. стајати. Тиме ће се највећој потреби овога велеважног завода србског доскочити, и учинити, да се тај завод у садашњем за наш народ тешким околностима одржати и напредовати може.

Нека се дакле на овај светли пример правога родољубља угледају све наше општине црквене, наши богати манастири и сви чланови народа нашег, а особито они, који су обдарени од Бога обилним богатством, па нека сви и свако сада обилно прилажу на подизање и оснажење „светога Саве“ те најновије закладе за подпомагање србских вердисповедних школа у митрополији Карловачкој.

Али, док се ова најновија заклада оснажи и у стање постави, да може задатку свом достојно одговорати, дотле могу школе наше пропасти; јер им, као што стижу са више страна немили гласови, опасност велика већ ове године прети.

Шта дакле чинити ваља?

Мој је скроман предлог, да би требало, да наш високославни саборски одбор, у нади на одобрење будућег Сабора одреди и у течај стави из срб. народних фондова годишњу припомоћ најмање од 12.000 фор. за подпомагање најсиромашнијих србских вероисповедних школа у Митрополији Карловачкој. Толика је годишња помоћ необходимо нуждна, па да се све сиромашне србске вероисповедне школе у Будимској, Темишварској, Вршачкој и Бачкој дијецези могу одржати, и за овај мах од пропасти сачувати.

Ова годишња припомоћ србским школама из народних фондова трајати би имала дотле, док се заклада „св. Сава,“ којој је сада темељ положен, у толико неоснажи, да се из њених камата може бар по 12.000 фор. годишње

припомоћи најсиромашнијим србским вероисповедним школама давати.

Дај Боже, да нам велики добротвор србских вероисповедних школа Свети Патријарх *Георгије Бранковић* поживи на многа љета, да може дочекати, да њиме основана најновија просветна заклада „*свети Сава*“ на толико се умножи, да привременом помоћу народних фондова сачуване од пропасти многобројне православне србске вероисповедне школе, подпомагати може!

В.

ХРИШЋАНСКО ВАСПИТАЊЕ.

(Лекција из педагогијске повестнице.)

Код старих народа човек је само важио као члан државе, заједнице грађанске, и у народу важио је по сталежу у ком се родио и ком је припадао. Код Грка и Римљана човек је важио по својој заслуги, за народ и за отаџбину, па и код самих Јевреја, право изабраног народа божијег служило им је на то, да себе сматрају за одличније од осталих људи.

Тек са доласком Христа Спаситеља почиње се остваривати мисао општег човечанског васпитања. Бог је постао човеком да човека узвиси на право човечанско достојанство и да га приведе к Богу.

По јединородном сину божијем сви људи који његову науку примају, постали су чеда божија, а тежња њихова треба да буде усавршавање по речима Спаситеља: „Будите совершени, јакоже и отац ваш небесни совершен јест.“

По науци Спаситељевој сваки човек има се сматрати као засебна личност створена по образу и подобију божијем, а цело човечанство треба да у слози, споразуму, и братској љубави живи.

Хришћанска педагогија узима за задаћу своју ту велику мисао, да се човек васпитава кроз цео овај живот за вечност, а за време овога живота предузима она старање о развијању и усавршавању телесни и душевни снага, са подчињеним нижим способностима вишима.

У Христу Спаситељу сматра христијанство, идеала хришћанског детета и хришћанског најсавршенијег човека и учитеља и о детинству Христа Спаситеља, само нам је неколико речи побележио евангелист Лука; али из тих неколико речи види се, да је Спаси-

Ученици још као дете од 12 год. сматрао храм Божији за најсветије место, да је радо седио међу учитељима, поштовао је науку, да је најпре слушао, а затим је питао учитеље; и да је био послушан својој матери и своме хранитељу, те по томе што је напредовао у мудрости, у врлинама, у узрасту и у милости код људи.

Ово треба да служи за углед сваком хришћанском детету. Црква и школа треба да је сваком хришћанском детету најмилије место, оно треба да се радо бави у храму Божијем и у школи, да највећу своју радост налази у прослављању Оца небесног и да слуша учитеља, и да радо учи у школи, да је послушан својим родитељима, па ће оно и духовно и телесно напредовати а постаће мило и добро и Богу и људма.

Христос је идеал ваљаног учитеља својом мудрошћу и љубављу својом оданашћу и заузимањем за учење, својим саветима и својим делима. Највећу мудрост казивао је Христос људима у најпростијем облику, говорио је јасно и разговетно и са одушевљењем.

Доказе за своју науку узимао је Христос из природе у причама и приповеткама, старао се да изображава и одушевљава срце својих слушатеља и да управља вољу њихову на добро и од зла да их одклони. Градиво за науку узимао је он из живота, и свака је реч његова упутство к правој истини, срећи и наравном животу; свака реч његова буди душевне силе на наравну радњу. Али он даје своју науку само онима, који су смерни, и који је са љубављу и вером примају.

Христос Спаситељ не предаје своју науку сваком у једнаком облику, него простом народу говори у причама, а ученицима својим у кратким реченицама које правила живота у себи садржавају. Христос не говори све на једанпут него све по мало, и управо толико, колико слушаоци његови схватити могу, па у очи самог растанка са својим ученицима не каже им он све него их упућује на духа истине, који ће их упутити на истину, говорећи им: Још много бих вам имао казати али више нећете моћи схватити.

Овај најсавршенији учитељ захтева да родитељи и учитељи буду обрасци свију врлина пред својом децом и ученицима и да у деци сматрају и признају човечанско достојанство, он пушта децу к себи грли их и благосиља и вели: Заиста вам кажем који царство Божије не прими као ово дете, неће ући у њега. Звање васпитатеља и учитеља сматра он за најсветије и свако добро дело што се деци учини, сматра као да је њему самом учињено а сваки

рђав пример што се деци даје, сматра као највећу несрећу. „Који прима једног од ових малих у име моје мене прима; а који саблазни једног од ових малих, боље би било да му се обеси воденички камен те да потоне у пучини морској. Пазите да не презрете једнога од ових малих јер ја вам кажем: Анђели њихови на небесима свагда гледе лице оца мог небесног.“

На деци се особито Христу допада понизност, благообразност, смерност, невиност, простота искреност, љубав према својим родитељима и добротворима и пријемљивост за благе савете, па то што чине деца сама од себе, препоручује он људма, те врло важне врлине, за којима ваља да теже и да их себи прибаве. С тога захтева он од својих ученика да буду као деца; с тога кад се они препираху који је од њих претежнији поставља међу њима дете и вели им: Који се понизи као ово дете, тај је највиши у царству небесном. Спаситељ препоручује родитељима љубав према деци својој, па и према самој оној деци, која са правог пута заблуде, али изрично каже, да љубав родитељска несме децу мазити, него им има просто и добро васпитање давати.

Христос Спаситељ препоручује темељно духовно васпитање дечије, јер је духовно васпитање претежније од телесног, и у духовном васпитању је најглавнија побожност, јер се у духовном васпитању човек узвишује над свима осталим тварима земаљским, и њиме је кадар узнети се до највише идеје т. ј. до познавања свемогућег Творца.

В.

ГОВОР О СВ. САВИ.

Поштовани зборе!

Ево дођосмо из храма божијег у храм просвете у школу, да и овде прославимо милу успомену првог српског учитеља и просветитеља и архиепископа св. Саве, да прославимо успомену оснивача прве српске школе и просвете, јер данас се и у најмањем сеоцету гдегод Срби живе, где се српски говори и српским духом дише поји светосавска песма: Ускликнимо с љубављу светитељу Сави....

Узносећи славу и хвалу данашњем нашем великом српском Светитељу, доказујемо ми, доказује цео српски народ, који га тако одушевљено на све стране васколиког Српства широм свих српских земаља слави и велича, да је достојан таквих великана, као што

www.bijanje sv. Сава, јер уме да цени и уважава неизрециве заслуге и жртве, које је св. Сава на олтар среће и напретка српског народа принео, те се тиме бар у неколико одужујемо оном силном пожртвовању и оној великој љубави, којом је св. Сава цео српски народ љубио и за њега се жртвовао.

Да видимо пак чиме је св. Сава заслужио, да га цео наш српски народ тако одушевљено прославља. Св. Сава бијаше син првог српског краља Стевана Немање. Име му је било Растко. Још у детињству радо је он читао свете књиге о закону божијем, радо је ишао у цркву, и био је врло побожан и смиран и угледао се само на добре људе, а зле примере није хтео ни гледати, а неклоли примати; никад није ружно говорио и поштовао је све старије, а особито свештенике.

Рођен и васпитан у краљевском двору у сред највећег сјаја и богатства, ипак је радије имао тихи и смирени живот у манастиру него бучни и раскошни живот на краљевском двору. Те када калуђери светогорски дођоше да у оца св. Саве милостиње затраже, оде шњима у Свету гору и тамо се у манастиру руском закалуђери и добије у калуђерству име Сава.

У светогорским манастирима провео је св. Сава више година учећи са светим књигама, и богатећи душу своју и ум знањем, држећи, да ће само тако своме народу највише користити моћи.

Поставши архимандрит видео је да српски народ неће моћи напредовати у своме српском народном духу, док не буде свога независног црквеног поглавицу и српско свештенство имао, с тога изради св. Сава код грчког цара и вселенског цариградског патријарха у Nikeји, под којег је онда српска црква подпала, те Срби добише архиепископа, који је независно српском црквом управљао, и то по жељи и наговору споменутог цара и патријарха буде св. Сава за првог српског архиепископа посвећен.

Као старешина српске цркве учинио је св. Сава многа добра српском народу и српској држави. Сазидао је многе цркве и манастире, а уз ове је школе подизао. Ишао је по свим српским земљама те је мудром својом беседом кренио српски народ у вери православној и побожности, учио га закону божијем, упућивао га да добре обичаје чува и обдржава, а зле да изоставља. Богаташе је световао, да се не уздају на своје богатство, јер оно није стално ни трајно, него на Бога. Учио их је да буду милостиви према сиромашној браћи својој и да живе поштено, јер је поштење нај-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

драгоценије благо на свету, јер све друго може се човеку одузети, ал' име поштено никад ни до века. Световао их је, да се чувају греха, да друге људе не вређају, и да не враћају зло за зло, већ да у слози и љубави живе, јер без слоге и љубави нигде среће ни напретка нема, јер се само сложним, заједничким и споразумним радом и највећа и најтежа дела остварити могу.

Па је зато и зазађену браћу своју измирио.

Па сећајмо се и ми тих добрих дела и поука св. Саве примимо их к срцу своме, те упућујмо и нашу децу, нашу младеж, да се и они по тим речима владају. Засађујмо у млађана срца својих потомака још из најранијег детињства све врлине, које човека човеком чине.

Учимо их: да поштују старије, да буду послушни, јер је послушност извор свију врлина. Привикавајмо их да буду вредни и штедљиви, смерни и искрени, да истину зборе и право да творе, да љубав и штовање међу собом имају, а више свега да благога Бога љубе иштују, да се Њему моле и да у Њега тврду веру и уздање имају.

Само онда, ако будемо у срца своје млађане узданице ове врлине брижљиво укоревивали и њима их очеличили, моћи ћемо мирне душе и светла образа рећи, да смо своју родитељску дужност савесно извршили и оној великој задаћи, коју родитељи у погледу васпитавања деце своје имају, у пуном смислу одговорили. — Тако радећи положићемо чврст темељ срећи и будућности деце своје и народа свога, а и нама самима биће то на корист и на радост, на дик у понос.

Васпитање детета почиње одма од рођења; које не треба одлагати, као што многи родитељи не знајући неупутно одлажу, јер српска пословица вели: Што дикла навикла. И младо се дрво савија. Има пак многих родитеља, који виде погрешке своје деце, али неће да их одма у почетку у клици њиховој од своје деце одклоне него веле: Нека га, нек проводи своје детињство, неће он бити такав, док буде зрелији, поправиће се он. — Али такви родитељи, који тако говоре, не помишљају, да је навика једна мука а одвика две, те колико својом нехатошћу и равнодушношћу у извршавању своје најважније родитељске дужности шкоде и себи и деци, а отешчавају рад школи, јер ова место да наставља даље започету зграду око васпитања школске младежи зидати, мора прво

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИВЛИОТЕКА

www.unib.rs

www.dani.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

неправља оно што је неупутно и искорењује зле навике, које су деца собом при ступању у школу донела.

Зато драги и поштовани родитељи, драги оче и мати подај чеду своме добра и лепа примера међусобне љубави, слоге и сваке честитости, јер се деца најрадије на своје родитеље угледају; сле- димо по примеру светитеља Саве, те васпитавајмо и учимо на свако добро своју децу своју наду од најмање малоће и најранијег детињ- ства свим жаром и пламом родитељске љубави, као што је и св. Сава цео српски народ учио и васпитавао у духу српске народ- ности и свете наше вере православне.

Обдржавајмо и чувајмо по примеру св. Саве све оне наше лепе и дивне српске обичаје, који се о св. Николи, о Оцевима и Материцама о Божићу, Новом љету, Ускрсу, Духовима, Крсном имену и другим нашим светковинама обдржавају, и који Србина одликују од свију других народа, и које су нам наши дични пра- дедови у аманет оставили, да их као зеницу ока свога чувамо, јер су многи наши обичаји народни са вером спојени, те ако њих пре- зremo, презрећемо и сами себе.

Омилимо деци својој књигу а нарочито српску, из које ће она научити све оно, што је добро и корисно, што је узвишено и племенито, која ће их бодрити и соколити и од зла и странпутице одвраћати, која ће јој бити кажипут к добру, срећи и оној мети, којој сваки Србин треба да тежи.

Предајмо им у аманет славље светосавско и све наше нај- драже светиње, које смо ми од наших славних предака чисте и светле у аманет примили, наиме свету веру православну и поносно име српско.

Тим ћемо уједно показати да смо ревни посљедоватељи св. Саве, који је цео свој живот школи и народној просвети просветио, који је сво своје благо на олтар среће и напретка српског народа на цркве и манастире жртвовао, те је тиме омилео и Богу и људима; код Бога је стекао велику милост, а код људи вечиту успомену; па с тога св. Сава и заслужује, да га цео наш народ слави и хвали, све дотле, докле год Србин живео буде.

У Батајници, 14. Јануара 1893.

Теодор Панић, учитељ.

СЕДНИЦА ВИСОКОСЛАВНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА

држана 12. и 13. Новембра 1893. год. у Срем. Карловцима.

Председавао је: Његова Светост Патријарх Георгије Бранковић. Присутни чланови били су: Г. Г. прота Јован Борота, Теофил Димић, Стеван Лазић, Др. Михаил Полит Десанчић, Никола Ћ. Вукићевић заменик гл. школ. известиоца и Др. Лазар Секулић подтајник као перовођа.

Прочитана је окружница Високог кр. угар. министарства за богочаст и наставу којом ово, позивајући се на 38. законски чланак од 1879. наређује, да се сви учитељи, који не знају мађарски или слаб успех са ученицима у мађарском језику показују одпусте, односно да им се заменици поставе, који ће у стању бити децу у мађарском језику обучавати. На ово је решио Школски Савет да позове епархијске школске одборе, Бачки, Будимски, Вршачки и Темишварски, да поднесу исказ о подручним учитељима, у коме има стајати, како су они за учитељство оспособљени, да ли имају оспособљење за обучавање деце у мађарском језику, и са каквим успехом они тај језик у школи предају.

На предлог Е. Шк. Одбора у Вршцу одобрена је школска фасија за новоосновану србску вероисповедну женску школу у В. Средишту, коју је дотична општина по пропису у три равногласна примерка издала.

Издати су декрети: Даринци Брашовановој учитељици у Ст. Бечеју, Димитрију Васићу и Александру Петровићу учитељима у Арач Враћеву, Јовану Хаџићу учитељу у Срб. Арадцу и Јулију Сиђниосу учитељу у Срб. Кларији.

На предлог управе учитељске школе Сомборске решено је издати декрет г. Димитрију Калићу на професорско место у учитељској школи Сомборској.

Прочитан је извештај заменика гл. школ. референта о отварању првора разреда чисто женске учитељске школе у Горњем Карловцу.

Прочитани су и с примедбама заменика гл. школ. референта пропраћени извештаји управа учитељске школе у Сомбору и виших девојачких школа у Новом Саду, Панчеву и Сомбору, и учињена су сходна расположења према поднесеним предлозима.

Како је на позив Школ. Савета стигао од епархијске управе у Цакрацу одговор на питања о фонду препарандијалном дијецезе

Пакрачке и о стању богословског школског здања у Пакрацу: то је заменик гл. шк. референта позван, да поднесе предлог о уставноме уређењу српске мушке учитељске школе за Славонију и Хрватску у Пакрацу.

Подељено је 11 упражњених народних стипендија по 80 фор. приправницима Сомборске учитељске школе, а такође је једна упражњена стипендија у Г. Карловцу подарена приправници Сидонији Шалајевој.

За стипендију из закладе Ђорђа Раље предложен је у смислу тестаента високом кр. министарству приправник сомборски Константин Лазаревић.

Оболелом учитељу више девојачке школе у Новом Саду Панци Јовановоћу дат је допуст до краја ове школске године ради лечења и опорављења од болести, и постављени су му заменици за време његовога дупуста.

Привременој учитељици више девојачке школе у Панчеву продужен је рок за полагање испита за оспособљење у смислу наредба, који за ово полагање постоје.

Решено је више призива противу одлука епархијских школских власти.

Пријаве и тужбе противу Ј. Бл. учитеља више девојачке школе Сомборске са свима овопредметним списима упућене су дисциплинарном одбору Школ. Савета на даље званично деловање у смислу дисциплинарних правила.

У овој седници свршена је коначно и дисциплинарна ствар суспендованог епарх. школ. референта Темишварског и Вршачког Димитрија Долге. Пошто је читава ствар реасумирана то је по предлогу дисциплинарнога одбора решио Школски Савет, да истога референта због учињене погрешке за казну до краја 1893. године по новом, у суспензији одржи са задржањем половине плате и целе попутнине за време суспензије. Од 1. Јануара пак 1894. по новом успоставља се Димитрије Долга у своје референтско звање са пуном платом, а досадашњи заменик Јован Новаковић од тога дана решава се од референтске дужности.

На предлог преч. г. Јована Бороте протопресвитера и члана Школског Савета решено је, да се поново публикују ове наредбе:

1. Наредба о прегледању школа и подношењу извештаја, од 1875. године;

2. Наредба од 1879. године о држању местних, срезких и епархијских учитељских зборава;

3. Наредба од 1887. године о држању шестразредних школа у Угарској.

Осим ових решени су још многи други предмети у овој седници Школскога Савета. В.

КОМЕНСКИ И ФРАНКЕ.

(Упоређење.)

Написао **Јов. Јанко Кнежевић.**

(Свршетак.)

(Види бр. 8. од 1893. год.)

Коменски потпуно схваћа човека, коме је рођењем од Бога дарована душевна и телесна моћ, које су рођењем чисте, те се образовањем морају тако усавршавати, да човек буде слика правог човека, а „образ и подобије“ Творца. Франке пак аскетички схваћа човека од рођења му т. ј. он држи, да је човек чим се роди рђав, покварен, безбожан и т. д. За то тражи, да се та зла у човеку у младости искорењавају, што је противно правом стању: да су људи као и остали божији створови рођењем несавршени, али чисти и невини, те да за то треба из младости ваљаним образовањем развијати силе човечје, душевне и телесне. Према оваком схваћању Коменски тражи *развијање* човечије, док Франке према својим назо-рима о човеку, тражи *обнављање* човечијих сила.

А сад, да пређемо на назоре њихове гледе васпитатеља!

Коменски тумачи речи „васпитатељ“ двојачко т. ј. васпитатељ у првом реду је мати и отац (родитељи) и остали чланови породице, а у другом су реду учитељи. Родитељима, односно матери наменуо је своје дело „*Informatorium maternum*“, у коме тражи, да мати као прва и природна васпитатељица треба и мора да васпита своје дете од ране младости, па и даље кроз живот; даље тражи, да се дете пре шесте године не одузима од матере, која треба да је норма живота и владања у дому и ван дома.

Кад дете ојача, онда га треба слати у школу, „којој није једина задаћа да учи знањима, но да је свака школа права водиља хришћанској мудрости.“ Од учитеља тражи да су у раду свом спремни, у понашању љубазни, те да тако задобију децу, „да би радије у школи била, но код куће.“

Франке, као и Коменски, и првом и последњем реду ставља родитеље за васпитатеље тражи од родитеља, да су они (родитељи) у првом реду позвани, да своју децу васпитају, а највише примером свог живота и владања. Као што видимо Франке се разликује од Коменског у овој гачци у томе, што он и не спомиње учитеље и школе, а слаже се са Коменским, што исто тражи од родитеља, што и Коменски! Према данашњем схваћању би рекли: да је Коменски схватио образовање као спој из васпитања и наставе, а Франке је схватио образовање само као васпитање, што је противно правом образовању, коме је циљ „свестран развитак душевних и телесних сила човечијих.“

А сад, да пређемо на назоре о средствима и начинима у образовању!

Коменски на првом месту као спрему за сваки рад ставља постепеност и ред у времену и у материјалу; „јер је и сам човек склад (хармонија), па воли складност“ (D. m, V.) Даље Коменски меће очигледност као почетак сваког рада, а по оној Аристотеловој „Nihil est in intellectu, quod non fuit in sensu,“ или по нашој народној „Оно ти знам, што видим.“ Тиме, дакле, упућује Коменски како се заиста право човек учи и образује. „Kein wort ohne Sache,“ вели Немац. Према том је нуждан сам предмет, о ком се учи, или слика му, па тек онда о њему што свестраније говорити. Свако учење да је лагано, постепено и да се понавља, а по оној Repeticio est mater studiorum.

И Франке тражи ред, и то одмах, односно одмах прелази на ред унутрашњих сила човечијих т. ј. да се воља и разум човечији из ране младости довађају у такови одношај, који би био слика праве побожне, а не грешне душе. Коменски упућује на ред у природи, делу Божијем, те њим упућује човека, да и он удешава ред својих унутрашњих сила т. ј. да човек помоћу природе и њеног реда себе тако усавршава, да може да позна Бога, и да га према том слави као Творца т. ј. Коменски иде за тим, да се образовањем човек развија, да се у срца и душу усади свако добро, док — као што већ рекосмо — Франке хоће да образовањем искорени „урођено“ зло и да на његово место усади добро.

Из свега до сада реченог видимо: а) да влада нека сличност у животу ова два педагога, а сличност у раду је већином у подражавању т. ј. да Франке као млађи подражава Коменског,

www.unis.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

б) видимо и разлику код ова два педагога, а та је разлика, што је Франке једноставан и једностран посматрач, па је такови и васпитатељ.

Карактеристике ради, још ћемо да изнесемо распореде часова обојице.

Коменсков распоред часова за све дане и све разреде:

Пре подне:

6—7 молитва, читање песама и св. писма.

7—7¹/₂ играње и друга забава.

7¹/₂—8¹/₂ теоретичко учење.

8¹/₂—9 одмор.

9—10 практичке забаве.

После подне:

1—2 музика матем. задаће.

2—¹/₂3 одмор.

¹/₂3—¹/₂4 повесница.

¹/₂4—4 одмор.

4—5 вежбање у писању.

Среда и Недеља слободни дани.

Франкеов распоред часова „Немачке школе“ за један разред, а за све дане, од којих се Недељом иде у цркву пре и после подне.

Пре подне:

7—8 појање, певање, молитве, катихизис.

8—9 (зими.) — — — — —

9—10 мање и веће изреке из св. писма, апост. и еванђ.

10—11 писање са одраслијим.

11—12 — — — — —

После подне:

2—3 (1—2) читање библије и катихизирање, рачун, (млађи уч. читају), појање, рачун (млађи читају), појање.

3—4 (2—3) млађи читају, старији уче изреку на памет, за тим старији говоре изреке, а млађи слушају.

4—5 (3—4) млађима се тумачи катихизис, а са старијима се држи катихизирање у већој, засебној дворани.

ПОЗДРАВИ

приликом четрдесетогодишње прославе Н. Ђ. Вукићевића
дана 17. (29.) октобра 1893. године.

(Продужење из 9—12 броја од 1893. године.)

145. (П.) Трст, Децембера 1893.

Sinceri auguri

Нек ти руди, нек ти свита,
Још за дугих сретних лета.

Твој друг *Јован Димовић* Стари, учитељ.

146. (П.) У Х. Вашархељу у очи Никољ дне 1893.

Увјенчани и отличноштовани прастари

Учитељу мој!

Твојој слави у славној радости, у мору сладости пливаше и срце. А како не би пливало у слављу Твом, који си ми до данас безпримерни добротвор, од толиких година највернији пријатељ био. То све није ништа — поред радничког и добротворног, благог и религиозног преживелог благог жића твог, с којим си св. матери цркви, школи и најмилијем роду еписком у славу и као добротворно и животодавно сунце сијао! Светли Бог дао, још дуго, вечно и доживео у раденом и чилом здрављу и педесетогодишњицу славља Твог као заслужни славни слављеник милог ти рода Твог дичним и премилим породом Твојим. Дочекивао у кругу њиховом и милог сродства и искрених пријатеља дао Милостиви Бог, многих крсних имена мирно, чисто, савестно и весело на многаја љета!

Одличним поштовањем свесрдним поздравом остајем Твој верни прастари
ученик *Пош Коста*.

147. (Т.) Митровица.

Примите од стране моје и целе моје породице к данашњој светковини наше најискреније и најтоплије честитке, са срдачним поздравом.

Паја Георгијевић.

148. (Т.) Београд.

Честитам!

Твој стари друг *Паја Пугњик.*

149. (П.) Панчево 15. Окт. 1893.

Многопоштовани господине

Радујући се што тамошњи поштовачи Ваши приређују свечану прославу Вашег 40-годишњег заслужног рада, сматрамо за своју пријатну дужност да у тој прослави будемо и ми учесници.

WWW.UNILIB.RB Ви сте Вашим многобројним књижевним делима усађивали српскоме подмладку осећај светиње према вери нашој православној и љубав према милој српској народности. А род наш неће и несме заборавити да сте га Ви као вредан раденик на запарљеном пољу црквене и школске књижевности много задужили; а ми као накладници многих Ваших таквих дела узимамо себи слободу, поднети Вам овом свечаном приликом овај сребрни дивит, у знак нашег особитог признања на Вашем родољубивом труду, те Вас молимо, да га свесрдно примите изволите.

Подносећи Вам још наше најусрдније честитке са жељом: да Вас благи Бог одржи српском народу још дуго здрава и крепка, препоручујемо се

Са особитим поштовањем *Браћа Јовановић.*

150. (Т.)

Нови Сад.

На појутарје значајне и дичне прославе четрдесетогодишњице Вашег обилног, по Вас веома трудног, но по народну српску просвету неизмерно корисног рада, молим да примите и моју усрдну честитку.

Ваш искрен поштоватељ *А. Пајевић.*

151. (К.)

Сомбор 17/29. Окт. 1893.

Примите најискренију честитку на данашњу славу Вашу, са жељом, да Вас Бог још дуго у њој поживи.

Дила Стојковић рођ. Мања.

152. (Ш.)

Перлез 28. Окт. 1893.

Благородни господине!

Учитељу врли мој!

И у моје село доспеше зраци благе топле светлости; — доспеше гласи, да српски народ ретку свечаност слави.

По васколиком Српству разлеже се миомирна молитва и песма, — а у срцу Срба смерна се хвала Творцу диже — хвала, што је Српству даровао врла учитеља, вредна трудбеника, — који се ево пуних четрдесет година мучио и радио, док је са својим дичним друговима подигао српску школу из таме и праха.

О старино седа, што не могосмо извести све Српчиће — узданицу нашу — да виде оца својих учитеља, — да му са чела прочитају, шта може врлина.

Учитељу дични! Кресе Српства милог! прими искрене жеље ученице своје — нек Бог милостиви оствари најмилије замисли

старог учитеља српских учитеља а да потпуну срећу доживите —
нек Вам најдрагоценије Ваше благо — *српска школа славна буде.*

А жељама својим придружујем молбу, да ми опростите, што
овако доцне долазим, да Вам поздравим тај свечани дан.

Али баш када је цело Српство похитало, да Вам изрази
своју радост — баш тада лежала сам бољом обхрвана.

Уздајући се у Ваше благо очинско срце, уверена сам да ми
моје нехотично закаснење не ћете за зло примити.

С особитим поштовањем љуби Вам руке Ваша ученица *Даница Цугишк* учитељица.

153. (П.)

Панчево Децембра 1893.

Благородни Господине!

Ценећи Ваше заслуге на пољу народне просвете а под-
стакнута благодарношћу спрам Вас као некадањег свог учитеља
слободна сам поднети Вам ову маленкост — оквир за Вашу слику
као дар за крсно Вам име; а уједно Вам честитам и желим, да
Вас Бог још дуго у здрављу и задовољству поживи.

Дар овај мали сам по себи нема никакву вредност али за
родољубиво срце он много важи.

Камење ово што оквир краси одломљено је од развалина
кнез-Лазарева двора у Крушевцу, а цвеће је цветало на Пољу-
Косову, дакле на губилишту кнез-Лазара и на гробовима српских
јунака. Влада краљевине Србије приликом полагања темеља за
споменик косовским јунацима дала је набрати цвећа баш на самом
Пољу Косову, те су венцима од тог цвећа окитили оно место где
треба пијетет српског народа да подигне споменик својим мучени-
цима. Брат мој Коста, који је сада у Крушевцу донео је мени мало
цвећа са Косова и једно парче кмења од Лазарева двора. Ја сам
у намери, да приликом Ваше четрдесетогодишњице, дам израз свом
чувству, направила овај оквир, али због слике, коју ни данас нисам
могла добити, закаснила сам, те зато га сад овом приликом шаљем
и молим госпођицу Сиду да „Бабину“ (т. ј. Вашу) слику метне
у овај оквир.

Држим да је сасвим умесно да Вашу слику заоквиримо венцем
од косовскога цвећа, јер и ако су на Косову погинули јунаци,
вечити спомен код народа српског заслужили и Вами који на про-
свети српској радећи провели цео век, треба да је народ српски
благодаран, јер само ће се просветом моћи Косово осветити.

Остајем са особитим поштовањем *Кат. Петковиќа* учитељица.

www.154.rs (Г.)

Панчево.

Живио српски Нестор на педагошком пољу! Слава Вукићевићу!
Вељко Константиновић учитељ.

155. (П.)

Ст. Футог 15. Окт. 1893. год.

Високоблагородном господину
Николи Б. Вукићевићу

Приликом 40-годишњег јубилеја.

Предамноме стоји отворена књига —
Слова су јој бисер и драго камење;
Поврх ње се види крст — што диже, снажи
То једино свето хришћанско знамење.

Свака речца мери небројена блага
А свака је пуна божанских врлина,
Као рајско цвеће на земљу је пала,
А мирис јој као у белога крила.

Још је тама била, а с' истока поче
Свитат рујна зора, чедо јасног дана —
Поче ширит крила, а на крили ено —
Затрепери једна, звезда обасјана.

Светлуцави зраци разагнаше таму,
Далеко је сашла петовечна нојца;
Кад је на свом крилу мудра српска мајка —
Однијала роду — млада Богопојца.

Са науком живом светитеља Саве,
Учила Га мајка, па га роду пружа;
Са књигом у руци у бој га опрема,
Опасана луком најјачег оружја.

А у другој носи луч просвете живе,
Школама га даје, да се наук гаји,
А Србин је жељно раширио руке;
Те просвету грле данас нараштаји.

Са убаве Фрушке, Ртња и Авале,
С' гласног Дурмитора, па и Ловћен плави;
Од Баната равног — и заносне Бачке,
И где год је Срба, где се слава слави.

Одабране жеље залећу се амо,
Јутрос су их српске школе узабрале, —
На криоце журе нашем великану;
Све су на окупу велике и мале.
— — — — —
Предамноме стоји отворена књига —
Слова су јој бисер и драго камење;
Поврх ње се види крст — што диже, снажи,
То једино свето хришћанско знамење.

Та је светла књига Твој бесцени живот,
Што га с' нама делиш Учитељу врли;
Твоје речи бисер и драго камење,
Живи извор благи, дела неумрли.

Па док траје једног Србина и школе,
Док над српском земљом вито небо плави,
Твоја славна дела, Твоје светло име,
С поносом ће Србин узносити слави.

Па и моје жеље данас Теби лете,
А молитва топла Престолу вечноме —
Нек благослов вишњи Творца свемогућег
Сјајна круна буде — у животу Твоме

Живео нам дуго — и здраво — и сретно.
На понос и дику нашег рода драга.
Дочекао славље и педесетнице,
Твог витешког рада, — школи бесцен блага.
Живео!!!

Захвални ученик *Владан Стефановић* срп. нар. учитељ.

156. (Т.)

Вуковар.

Вредном трудбенику на просветном пољу, најзаслужнијем
овостраном српском педагогу, поздрављају четрдесетогодишњу
прославу

Захвални ученица *Гиша и Јулчица Војновић.*

157. (Т.)

Кула.

Велики слављениче! Љубљени учитељу мој!

Са отвореном душом поздрављам четрдесетогодишњицу славног
Ти учитељског рада, хвала Ти сада и свагда на труду Твоме. Бог

нека те још дуго поживи на срећу и напредак школе нам.
Живио!

Стеван Поповић учитељ.

158. (Т.)

Кикинда.

Четрдесетогодишњу славу на неуморном и трудном раду за српску школу и учитељство искрено поздравља и кличе Вам живели
Ваш ученик *Славко Лаковић*.

159. (Т.)

Кикинда.

Слава трудном раду четрдесетолетном. Искрено Вам честита
и свако добро жели

Ваш ученик *Љубомир Логић*.

160. (Т.)

Загреб.

Слављениче за очински труд и мар
Ког уложи на просвјету и олтар,
Народ српски вјенац плете Вама,
Нестору је то захвалност права.

Грујић учитељ.

161. (Т.)

Ст. Паланка.

Живио нам слављениче на понос целог Српства.

Ангелина Степићева учитељица.

162. (Т.)

Сарајево.

Живио слављеник, кличу му његове бивше ученице

Јелка Милашиновић, Зорка Турчић, Мара Јакшић, учитељице.

163. (Т.)

Будапешта.

Духом учествујем у светковини. Живили!

Бивша ученица *Вјера М. Петровић*.

164. (Т.)

Београд.

Чланови дружине ђака београдске учитељске школе поздрављају Вас честитајући Вам прославу Вашег четрдесетогодишњег рада на просвећивању српске омладине, кличући: хиљадили се такви радници на пољу просвете.

Председник дружине *Јоксим Висовић*.

(Наставиће се.)

ПЕРСИДА ВУКИЋЕВИЋЕВА

(рођена 23. јануара 1871. † 3. фебруара 1894.)

Седамнајстога Октобра 1893. године беше у Сомбору један сретан човек, који се тада с правом међу најсрећније људе овога света убрајати могаше. За много-заслужне радове од ученика својих љубављу награђен, од народа слављен, од великодостојника, па и самих крунисаних глава цењен и поштован могаше са задовољством са висине славе своје погледати на повољне прилике живота свога. Са ведрога неба његових мукотрпних дана, сијаше у пуном сјају жарко сунце домаће му среће: он у потпуно крпком здрављу дочекао редак дан, да прослави четрдесетогодишњицу својег труднога делања за школу и просвету народну; виде себе овенчаним венцем здраве и дорасле деце своје, а окићен бајним цветом девојачког здравља и на далеко чувене лепоте, кћерју *Сидом Вукићевићевом*. Јесте, управитељ српске учитељске школе сомборске г. Никола Ђ. Вукићевић, беше тај дан најсретнији човек, коме је свака реткој срећи позавидети могао; али на рубу обзора тога ведрога неба Вукићевићеве среће, указа се неопажена црна једна пега, која што се већма ближила, то се више и више згусњавала у тмасту облачину, што црнилом својим на једаред небо покри, а сунце заклони. Већ њена потмула тутњавала из далека, наговештаваше црну несрећу. Из ждрела њезина севну муња, затреска гром и обори најлепши цвет у венцу породице Николе Ђ. Вукићевића, скрха мајску ружу у најлепшем развитуку њезину, Сиду Вукићевићеву. Па је ли чудо што ни сада још после те ужасне јаве, не може потресом усколебана душа поштовача и познавалаца покојничиних, да се стиша и да се сабере у хладно уверење, да је заиста више на овоме свету нема. Та који год прође поред куће родитеља њезиних, још и сад нехотице осврће главе на онај прозор, на коме њезино

румено лице веселог погледа, умиљатим поздравом испраћаше сваког познаника. Дуго и дуго ће проћи, докле се становници Сомбора без разлике вере и народности о томе једаред уверили буду да је онај цвет, који је на прозору куће управитеља Вукићевића онако дивотно цветао, за навек увенуо.

* * *

Госпојица Сиде Вукићевићева осим својих телесних дражи, била је позната са бистрине ума и врло лепих страна свога девојачког карактера. Имајући много просилаца није могла преко срца свога иком руку да пружи, докле, год не наиђе, као што она мишљаше на правог суђеника и то у лицу цар. и краљ. надпоручника Николе Бегића, човека образована, племенита срца и благе нарави, а уз то бајног мушког лика, који јој души њеној јако омили. Кад је овај господин њезину руку запресио, говораше она весело: „Све, који су год мене искали, одбијала сам што их волела нисам, а сад се један нађе, који ме иште и ја му руку дајем, што га заиста и волим.“ Кад јој се сестра госпођа Вјера удала за г. др. Давида Коњовића хтеде омладина госпојицу Сиду на полицу да подигне. Она то не даде те рече: „А што ћу се ја дати подизати, кад ја у себи осећам толико снаге да се и сама на полицу попнем.“

О Богојављењу као чланица певачког друштва појала је у цркви и у општинској дворани.

О св. Јовану била је у друштву код г. Јустина Коњовића, посланика где је тако весела, тако досетљива и пријатна била, да је читаво друштво веселила, сваког госта очаравала љубазношћу својом. Месец дана затим лежаше тај бујни извор живота и младости залеђен и хладан.

На две три недеље пред своју смрт, добила је покојна гђца Сиде Вукићевића болест „инфлуенцу“, која је истина у Сомбору многе заразним својим карактером обарала, али ни од какве по живот опасности била није. Одежавши неколико дана у постељи, по дозволи лекарској предигне се и прошета до перивоја по лепом и тихом времену дошавши подоста уморна кући. Али та шетња као да бејаше по њу судбоносна, јер како леже после

тога у постељу, више се из ње никада и не предиче. Љута боља ишла је из дана у дан све на горе, докле и последњи зрачак наде њеним неутешним родитељима угаснула није. Сва нега добре матере и искуство тројице најодличнијих лечника сомборских не могаше јој здравље повратити. Боља је све јача бивала, а када је изгледало, да је попустила, шта више, када је на велико изненађење свију присутних својим дивним гласом отпојала цело „Војордање,“ а за тим се у слатки сан занела, тада уместо радосне вести, да се болесница опоравила и предигла, на највећи ужас свиколиких познаника и пријатеља покојничиних, пуче тужан глас 3. Фебруара 1894. по вароши Сомбору, да је Сида Вукићевића у цвету младости своје у четвртак у 6 часова ујутру невину своју душу испустила. Тај дан беше свак збуњен и потрешен који год лично познаваше непрежаљену младу покојницу. Са свих страна врвише силни познаници и пријатељи у кућу покојнице, да тужним родитељима утешним речма одлахну бол. Непрегледна гомила света улазаше и излазаше, да би се само нагледати могла лепог мртвог тела, које на богато искићеном одру, на сред велике дворане обкољено цвећем, сјајним светњацима и воштаницама, као у воску изрезано, лежаше.

Брзојави жаловни од пријатеља, саборског одбора, па и Његове Светости Г. Патријарха Бранковића стижаху једно за другим, исказивајући у бираним речма пуним туге уцвељеним родитељима саучешће на тако големом губитку.

У петак 4. Фебруара у 4 часа после подне, забрујаше тужна звона са куле св. Ђурђевске цркве, а у дугом реду крене се приправничка омладина мушка и женска, са својом заставом на челу, те се постави испред куће покојнице, допревши крајем својим до православног крста на сред св. Ђурђевске пијаце. Иза приправничке омладине стајаху двопрежна, свечана кола „друштва за сахрањивање,“ богато искићена венцима, са чијих шаробојних трака златним словима ова имена прочитамо: „Од родитеља,“ „од вереника,“ „од Др. Давида Коњовића, шогора и сестре покојничине,“ „од Пере Вукићевића, стрица,“ „од приправничке омладине,“ „од породице

Јустина Коњовића посланика,“ „од српске сомборске научне омладине,“ од „Српског певачког друштва,“ којег је покојница врсна чланица била; „од кумова Ђ. и П. Бирвалских,“ „од гђе дра Стевана пл. Заке“ и „од Агнице Лукића учитељице у Вршцу“, која је из даљњег Вршца лично на укол дошла; „од тетке Софије и тече из Вршца“ итд. За колима овим иђаху двојни редови многобројних чирака и рипида а за њима целокупно свештенство од седам лица са протопресвитером, преч. г. Љ. Купусаревићем на челу, и церемонијалним ђаконом, позватим појцем Ђ. Павковићем. После свештенства стајаху мртвачка урешена кола са шест коња; а с једне и с друге стране стајаше Сомборска научна омладина носећи буктиње. Иза тужних родитеља и родбине сав остали свет, у коме виђасмо заступљење најотменије личности и корпорације ове вароши, као што је градоначелник г. Шлагетер, рим. кат. апат г. Фејир, сав официрски кор, званичници жупанијски и магистратски, управитељ и професори државне гимназије, трговци итд. Спровод кренувши се око пола пет сата, обиђе около крста те стане улазити кроз густи шпалир ученика и ученица основне и више девојачке школе у цркву, која се за час дупком напуни. На кору је приправнички мешовити певачки збор лепо појао, тужне црквене песме.

После еванђелија ступи на средину цркве млади дрид. права Војин Бикар, који у лепо смишљеном и пуном песничког полета надгробном говору, истаче врлине покојничине, указујући на ненакнадни губитак љубљеног и уваженог девојчета, улевајући уједно утеху уцвељеним родитељима, опомињући их на вечити саста-нак на ономе свету. Говор је с пажњом саслушан и многим је слушаоцу сузу на око натерао. После опела крене се погреб на св. Успенско гробље, где је око шест часова стигао, предавши тело покојнице матери земљи. Но и ако беше кога, који се дотле од плача устегнути могао, при призору који се на гробу указа, морало је и оно око засузити, које на плач ваљда никад ни научено није. Несретни вереник, који у место у сватове по невесту, њојзи на погреб стиже, блед и као окамењен стајаше

WWW.UNI

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

поред мајке покојничине, која из једне несвестице у другу падаше. Али највеће саучешће побуди седи отац г. Никола Ђ. Вукићевић, који с болом у души борећи се, теши мајку и супругу своју речма многострадалнога Јова:

„Господ даде, Господ одузе!

Нека је благословено име Његово Свето!“

М. К.

ОПРОШТАЈНА РЕЧ

на опелу Сиде Вукићевићеве.

Говорио у име омладине: **Војин Бикар.**

У Сомбору 4/16. Фебруара 1894.

Добра и невина душо, послушна и примерна кћери, пунољак цвете у развитуку своје, мила наша сестро, Сидо! Дошао сам, да се на овом тужном растанку са овим светом у име твоји пријатеља, поштовалаца и омладине наше с тобом опростим. Са сузним оком, са тужним и плачевним срцем ступам на ово свето место, да ти последњу пошту одам и последње збогом кажем у име свију они, који су те тако жарко љубили и много поштовали.

О, пролетњи цвете сред пролетњих дана; о, претешка рано никад извидана! Зар си зато расла на крилу мајке своје? зар те зато љубав материна дојила? зар те зато негом и сузом својом појила? зар си зато лепотом сунца синула — да нам се за кратко време само укажеш, па сад за навек да нам нестанеш. Та тек што си бела дана спазила и мајске зоре слатке санке познала; та тек што ти цветак младости на лицу твом зарудио: па већ тако лако свенуо, преминуо... Па шта те је тако тешко ранило? шта ти је овде тако дотужило? Је ли те баба добри корео? о, не — он те је увек тако волео. Или те мајка није пазила? та она те је као јагње мало мазила; животом својим над тобом је лебдила, зеница у њеном оку си била. А крај брата и сеје у миљу и радости — весело су текли твоји дани младости. Та они су теби увек тако говорили — и заручника ти ево су довели; сплели ти венац, донели дарове — да ти што лепше спреме сватове. Па што си им онда болом срце ранила и претешком тугом душу напојила?!

О, невина душо, сунце мајског дана, — и невесто невенчана! Је л' ти ниси њима тела чинит' жао, већ судбине твоје то је удес зао. Да — то је твоја судбина, која данас сутра и нас очекује; док најпосле по жељи Свевишњег Творца и ми не оставимо све

красоте и бриге овога света и не пођемо тим блаженим путем у лепше пристаниште вечитог живота, којим је данас одстела и твоја млађана чиста душа, мила родитељима, брату и сестри и свима нама незаборављена Сидо! Па ако животом твојим и ниси још дорасла, ал' скромношћу и добротом срца твога скитила си се свима врлинама овога света. Зато у место маловремени земни сласти добијаш вечити мир и покој, и у место краткога живота бесмртан спомен.

Зато — уверавајући се о истини овој, и ви ожалашћени родитељи, сестро и брате и несретни заручнице, утолите сузе ваше, умекшајте жалост вашу и не тужите толико за овим пред нами лежећим увелим цветом, који се сада почео развијати у врту престола Божијег, где све невине и незлобиве душе налазе утехе у вечитој радости и миру, коме нема краја, ком нема свршетка. Бог је тако хтео, да нам добра и незаборављена Сидо у пролећу младости своје премине са овога света и да је узме себи у двореве рајске, где ће са анђели боравити златне дане младости своје и напајати се вечите сласти небескога царства и живота. Бог дао — Бог и узео! Зато је ето, тужни зборе, и узалудно наше тешко уздисање и нарицање; зато су даклем узалудне ове горке сузе што их потоком пролевамо — јер све то овај данас увели цветак није у стању више натраг повратити.

А ти блажена душо, која си врлином срца твога и безгрешне душе твоје овде на земљи себи неувели и бесмртни венац — сећања сплела, при овом привременом и кратком растанку прими од нас свију опроштајно: збогом, те мирно почивај у светоме дому небескога Оца до скора виђења на другоме свету.

НЕКРОЛОГ.

† *Тома Јаникијевић* стари учитељ србске вероисповедне школе у Сегедину после кратког боловања преселио се у вечност 21. Октобра о. г. у Сегедину у 81. години живота свог.

Покојник је био родом из Сегедина. У младости учио је Богословску школу у манастиру Хопову, која је тамо између 1830. и 1840. године под управом Иринеја Радића игумана постојала и у којој су се ђаци за монашки чин спремали. Између 1840. и 1848. био је трговац и млађи тугор у Сегедину. У време грађанског рата 1848. пресели се у Товаришево, где је неколико година као учитељ провео. По дозволи ц. кр. Школског Савета у Темишвару положи он 1854. приватно учитељски испит у Сомбору, и после неког времена изабран буде за учитеља у месту својега рођења где је до

дубоке своје старости цркви и народу као учитељ верно послужио и обште уважен био не само код свијих сународника, него и код других својих суграђана.

Бог нека му душу прости!!

† *Лазар ил. Јулинац* умировљени стари учитељ у Ст. Паланци преселио се у вечност други дан Божића 26. Децембра 1893. у 80. години свога живота, пошто је 52 године као учитељ народу свом послужио.

Покојник је рођен у Ст. Футогу 1814. године свршио је 4 гимназијска разреда у Карловцима а учитељску школу у Сомбору. Био је најпре две године учитељ у Турији, затим добије учитељско место у Ст. Паланци, где је 50 година трудно учитељско звање ревносно одправљао. Године 1884. ступи у мир. честита црквена общтина старо Паланачка одредила му је из сопствених средстава годишњу мировину од 400 фор. коју је до смрти уживао. При укупу говорио је надгробно слово Др. Милоје Милојевић одветник, као негдашњи благодарни ученик покојников.

Нека је вечна успомена прастаром овом трудбенику на пољу васпитања и наставе!

† *Душан Јорговић* секретар у кр. уг. домобранском министарству и бивши тајник кр. повереника на србском нар. Сабору 1890. године, после дужега боловања преселио се у вечност у В. Кикинди 17. Децембра 1893. у 42. години свога живота.

Покојник је био син негдашњег велезаслужног учитеља В. Кикиндског и школског управитеља Григорија Јорговића. Он се отликовао, наукама врлинама, знатним положајем до којег је као учитељски син својом способношћу дошао, и особито је радост своју налазио у црквеном појању, које је умилним својим гласом свесрдно изводио, давајући и тим добар пример интелигенцији србској данашњег времена. Њега оплакује мати госпођа Драгиња удова Јорговића, брат Александар учитељ више девојачке школе две сестре, зетови и остала родбина. Бог му дао у рају насеље!

† *Емилијан Пандука* србски учитељ у Вршцу, син тамошњег умировљеног старог учитеља преселио се у вечност у цвету младости своје у Вршцу месеца Јануара о. г. оставивши после себе ојађене старе родитеље и верну супругу. Био је као ученик врло прилежан, понизан и примерног владања, а као учитељ тачан и ревностан у свом звању. Бог да га прости и помилује!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Усаостављење срб. вероисповедне школе Православна србска црквена общтина у Белом Брду, по добивеној дозволи од в. кр. земаљске владе, повратила је вероисповедни значај својој школи, и намерава проширити школу ту са новим учитељским местом за учитељицу. — Његова Светост Патријарх из својих прихода подиже ново лепо и угледно школско здање за ову усостављену вероисповедну школу у своме властелинству, које ће здање до 7000 фор. ср. стајати. — Ревностни управитељ школски преч. г. парох М.

Велендерић највише се заузимао, да се овој школи вероисповедни карактер поврати. Из поузданог извора дознајемо, да ће се и у Борову успоставити скорим србска вероисповедна школа.

Патријархови дарови србским школама. Његова Светост Патријарх Србски **Георгије Бранковић** положио је о светом Сави ове године темел најновијој народној заклади србској, која се зове „свети Сава“ и намењена је на подпомагање православних србских вероисповедних школа у митрополији Карловачкој. Тој заклади дао је Свети Патријарх први улог од *десет хиљада форинги*. На исти дан приликом свето-Савске свечаности у Новом Саду приложио је Свети Патријарх **Георгије Бранковић** србској гимназији у Новом Саду 1000 фор. а на Три Јерарха о. г. приложио је исти свети Патријарх на фонд велике гимназије Карловачке 1000 фор.

Здање здања учитељске школе у Сомбору. На пролеће почеће се видати о трошку Његове Светости Патријарха ново великољенно здање за србску учитељску школу у Сомбору, које ће како дознајемо до 40.000 фор. вредити. Здање ће ово како чујемо до Октобра ове године готово бити.

Нови школски добротвор у Србији. Његово Високопреосвештенство г. митрополит целе Србије Михаил, покљонио је 20.000 динара на име помоћи за здање основне школе у Соко-Бањи свом месту рођења, за спомен својих покојних родитеља Милована и Марије Јовановића.

Новоустановљено место школског управитеља. Земунска правосл. срб. црквена община установила је засебно место местног школског управитеља. Са овим местом скопчана је плата од 800 фор. и 200 фор. станарине. Покрај управљања свију мушких и женских србских школа у Земуну у дужност управитеља спадаће замењивање оболелих или иначе законито спречених учитеља и учитељица и појање у св. богородичној цркви и то у левој певници. Компетовати могу оспособљени учитељи, који су најмање 10 година службу учитељску у народној школи ревностно одирављали. Молбенице за ово место имају се до 13. Марта о. г. по нашем, Земунској црквеној общини поднети.

Разширење школа. Србска комунална школа у Нештину разширена је са новим учитељским местом за учитељицу, која мора бити Српкиња православне вере. Плата је 400 фор. стан или станарина од 100 фор. — У Грабовцима у Срему школа је разширена са другим разредом и установљено је ново место за учитељицу с платом од 400 фор. уз стан или станарину од 100 фор.

Наименовања. Живанка Цветковићева-Видаковићева оспособљена срб. нар. учитељица, наименована је за сталну учитељицу у Угриновцима, где је досада као привремена учитељица служила. — Анастасија Петаковићева досадашња привр. учитељица рада на србској вероисповедној школи у Загребу наименована је за учитељицу комуналне школе у Оролићу. — Арсеније Нешић учитељ у Сурчину премештен је за учитеља у Маркушици. — Васа Бановић учитељ у Вуковару и Никола Јовановић учитељ у Шиду по дозволи в. зем. владе променили су своја места.

Р А З Н О.

Дарови школама и учитељима. Из закладе покојнога Архимандрита Стевана Михаловића шаље се „Школски Лист“ за 1894. годину на дар школама у Плашком, у Дубици, у Јасеновцу, у Дарди, Вемѣну и Бати.

Његово Високопреосвештенство г. Мирон Николић епископ Пакрачки изволио је и ове године предплатити на „Школски Лист“ за школе у Капелни, Сухомлаки и у Липову.

Г. Ђорђе Раља Стефановић школски управитељ у Сентомашу изволио је предплатити „Школски Лист“ за богословију у Призрену, и послати пет предплатника, од којих г. Васа Нићин из Сентомаша изволио је предплатити за школу у Приштини. Као дар родољубивог скупитеља шаље се „Школски Лист“ питомцима учитељске школе на Цетињу.

Пресветли г. Никола Михајловић умировљени подпредседник кр. табле у Сомбору изволио је предплатити „Школски Лист“ за србску школу у Брањину (Кишфалуби.)

Г. Петар Цветковић адвокат у Сомбору предплатио је „Школски Лист“ за школу у Фочи у Херцеговини.

Г. Др. Стеван Поповић физикус сл. кр. града Сомбора предплатио је „Школски Лист“ за школу у Тешњу у Босни.

Свим овим отличним добротворима школе и учитеља србских нека је са овим благодарност изречена.*)

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

У *Меленцима* у новооснованој срб. вероисповедној школи у Павлишком крају тражи се учитељ за I. и II. основни разред. Плата је 500 фор. и стан с баштом. Рок до 1. Априла.

У *Шурјану* тражи се учитељ за срб. вероисповедну школу. Плата је 300 фор. стан и огрев. Молбенице се имају до Ђурђева дне м. школ. одбору у Шурјану (пошта Csávos) доставити.

У *Куманима* за србско вероисповедно забавиште тражи се забавиља српкиња православне вере. Плата је 300 фор. и релутум у име стана и огрева. Рок 12. Март. Молбенице се имају м. школ. одбору срб. црквене обштине у Куманима поднети.

На Сомборским салашима *Радовићу, Жарковцу, Обзир-Милчићу* траже се учитељи. Плата је 400 фор. и стан. Од молителја се иште подпуно оспособљење учитељско. На прва два места могу и оспособљене учитељице компетовати. Школа у Обзир Милчићу је амбулаторна; за њу се тражи учитељ, који ће пре подне у Обзиру а после подне у Милчићу предавања држати; и у име то добијаће 50 фор. више награде на држање коња или на набавку зимњег одеда. Молбенице се имају м. шкољском одбору у Сомбору поднети.

*) У идућем броју саопштиће се дарови србским школама из Сентомаша.

У Великој Маргити у жупанији темишварској а у епархији Вршачкој тражи се учитељ за србску вероисповедну школу. Плата је 300 фор. стан е лепом баштом уживање полдругог ланца ораће земље на коју учитељ порез плаћа, два хвата тврдих дрва и 2 хвата сламе за огрев. Изабрани могу бити тамо они који су у Сомбору, за учитељство оспособљени и знају мађарски. Молбенице се имају м. шк. Одбору у Вел. Маргити (Nagy Margita Temes megye) доставити.

НОВЕ КЊИГЕ.

Pedagogia IV. dio. Povjest Pedagogije sastavio Stjepan Basariček. Drugo preradjeno izdanje Zagreb 1893. Naklada hrvatskog književnog pedagogijskog zbora.

Rukovod za estetično etična štiva u pučkoj školi priredio prema formalnim stupnjevima Milan Kobali Zagreb 1893. Nakladom hrvatskog pedagog. književnog zbora.

„*Liepa naša domovina.*“ Zemljopisne slike piše Dragutin Hire II. Svezka sa 19 slika Zagreb 1893. Nakladom hrv. pedagog. književnog zbora.

Српски Пчелар II. свеска. Издање књижаре Луке Јоцића у Новом Саду. Цело дело у три свеске стоји 1 фор. 60 н.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

У неизмерној туги за предрагом и добром ћерком нашом *Персидом*, која се после кратког и тешког боловања 3. Фебруара о. г. у вечност преселила, од тога дана до данас примили смо ми безбројне доказе саучешћа и искрене утехе како из Сомбора, тако и скоро из свију србских предела, па пошто нам није могуће свакоме појединце захвалити на указаној нам овом приликом љубави и искреном саучешћу; то са овим јавну благодарност нашу изјављујемо свима оним велештованим личностима и друштвима, који нам у големој жалости нашој, ма којим начином утеху пружише.

Пре свега нека је нарочита хвала Његовој Светости Преузвишеном Господину Патријарху Србском **Георгију Бранковићу** и високоуваженим члановима Саборског Одбора, који на сами дан кончине наше премиле ћерке изволише брзојавно изјавити нам најтоплије саучешће своје у презјелној жалости нашој. — Хвала најпречастнијему господину Љубомиру Купусаревићу окружном протопресвитеру и пречастном свештенству овдашњем, који су нашу

WWW.UNIBSRS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

премилу покојницу по обреду свете православне цркве најсвечаније у храму божијем опојали и до гроба одпратили; хвала и младом србском књижевнику г. Војину Бикару, који је надгробно слово пуно утехе при опелу говорио и у њему живо нацртао лепа својства наше миле покојнице. Нека је хвала Србском црквеном певачком друштву, научној омладини Сомборској и заједници приправничке омладине као и онима сродницима и пријатељима из Сомбора, и из Вршца, који су на самртни одар наше добре Персиде миомирисне или неувеле венце са значајним надписима положили.

Хвала управитељу и професорском збору државне велике гимназије овдашње, професорском збору србске учитељске школе, и местном србском учитељству на указаном личном саучешћу седом родитељу покојничином.

Хвала ученој омладини Сомборској која је са горућим буктињама при тужном спроводу ћерке наше последњу јој почаст указала и ученицима и ученицама србске учитељске школе, који су при износу тела покојничиног из дома родитељског, при опелу, на спроводу и при погребу као и при првом спомену над гробом покојничиним дивне наше црквене песме складно појали.

Хвала велештованом ц. кр. частничком хору и господи градским и жупанијским чиновницима, отличним грађанима и госпођама и многобројном народу без разлике вере и народности, који су при спроводу наше незаборављене покојнице учествовали.

Хвала местним мађарским и немачким листовима која су сви без разлике у својим првим бројевима уврстили спомен наше покојнице а особито хвала овдашњем недељном листу; „Zombor és Vidéke“ који је у подлистку свом дивно и класично написани чланак о животу, болести и смрти наше Сиде саопштио.

Нека је хвала србским листовима: Новом Времену, Бранику, Женском Свету, Садашњости, Србској Застави, Будућности, Миру и Босанској Вили, који су се у својим ступцима сетили и достојно споменули нашу покојницу са утехе пуним речма за нас ојађене родитеље.

Хвала и особита хвала од нас нека је уцвиљеном веренику Сидином јуначком господину Николи Бегићу ц. кр. надпоручику, који је из даљњег Загреба похитао к болној постељи своје драге веренице и с нама заједно 10 дана лебдио око ње, и искрено учествовао у туги нашој за покојницом, положивши јој венац веренички

www.unib.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

на гроб и проливши искрене сузе над покојницом, која му је тако мила била.

Нека је хвала напоследку свима црквеним и светским великодостојницима, члановима вис. школ. Савета, управитељима, професорским и учитељским зборовима, професорима, учитељима, учитељицама, сродницима, пријатељима и познаницима из свију србских крајева, који нама брзојавно или писмено сажалнице своје послаше и дубоко уцвељеним душама родитељским у часовима најстрашнијега искушења мелем хришћанске утехе пружише.

Хвала им свима, вечита хвала!

Овом приликом јављамо свим нашим сродницима и пријатељима, да ће се свечана света Литургија за покој душе наше незаборављене кћери Персиде држати у св. Успенском храму овдашњем у Суботу 12. Марта у 10 часова пре подне заједно са четрдесетодневним споменом на гробу непрежаљене нам покојнице, која је сарањена у породичној гробници између два своја брата Милана и Свеслава, с леве стране покрај олтара истога храма.

У Сомбору, 5. Марта 1894.

Тужни и уцвиљени родитељи:

Никола ћ. Вукићевић

и

Меланија Вукићевићка.

Поштовани предплатници наши, нека нас извине, што због смртнога случаја у породици Уредниковој није лист нам на време *изићи могао*. Уредништво ће се старати, да одсада Школски Лист уредно изилази, и да се до краја године ове накнади, што је немилим околностима пропуштено. Уједно молимо, да нам дужници наши, који су опомену добили, дугове своје што скорије исплате, и за ову годину предплату пошаљу.

Администрација „Школскога Листа.“

Издаје и уређује: НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.